

Petr Kaňák – Jan Vajskebr

VIII. soud SS a policie v Praze

Poté, co říšský vůdce SS Heinrich Himmler dosáhl v říjnu 1939 zavedení samostatného trestního práva a soudnictví pro jemu podřízené bezpečnostní a vojenské složky¹, projevily se následky těchto opatření také v Protektorátu Čechy a Morava. V prvních organizačních schématech útvarů SS z podzimu 1939 ještě soud SS a policie v Protektorátu nefiguroval, ale minimálně od prosince 1939 spadalo protektorátní území pod drážďanský V. soud SS a policie. Nejprve se tak dělo přímo, ale nejpozději v únoru 1940 lze doložit existenci jeho pobočky v Praze. Zpočátku sídlila v Bolzanově ulici, odkud se společně s posádkovým velitelstvím, posádkovou správou a zaopatřovacím důstojníkem SS (SS-Fürsorgeführer) 22. února 1940 přestěhovala do budovy uzavřené Právnické fakulty Univerzity Karlovy.² Pobočka nepředstavovala plnohodnotný soud, neboť před ní nesměla například probíhat hlavní líčení.³ Toto provizorium skončilo 25. dubna 1940, kdy se z pražské a vídeňské pobočky staly samostatné soudy – VII. soud SS a policie ve Vídni (SS- u. Polizeigericht VII, Wien) a VIII. soud SS a policie v Praze (SS- u. Polizeigericht VIII, Prag).⁴ Působnost drážďanského soudu se od této chvíle omezila pouze na vrchní úseky SS „Elbe“ a „Südost“, kdežto veškeré soudní záležitosti příslušníků SS a policie v Protektorátu nyní náležely výhradně pražskému soudu.⁵

Pražský VIII. soud SS a policie spadal, stejně jako ostatní soudy SS, pod Hlavní soudní úřad SS (HA SS-Gericht) v Mnichově a byl povinen řídit se jeho směrnicemi. Místně pak podléhal Karlu Hermannu Frankovi, který obdržel v návaznosti na funkci vyššího velitele SS a policie v Protektorátu soudní pravomoci jako tzv. Gerichtsherr.⁶ Byly mu předkládány rozsudky vydané soudem a on je následně potvrzoval. V případě nepřítomnosti ho zastupoval jiný vysoký důstojník SS. Například v době jeho vojen-

1 K tomu viz KAŇÁK, Petr – VAJSKEBR, Jan: Trestní právo a soudnictví v rámci SS a německé policie v letech 1939–1945. *Securitas Imperii*, 2015, č. 26, s. 38–41.

2 NA, f. Úřad říšského protektora – státní tajemník (dále jen ÚŘP-ST), sign. 109-2/111, Der Reichsprotektor in Böhmen und Mähren, Nr. Z-198/40 (22. 2. 1940).

3 NA, f. Úřad říšského protektora (dále jen ÚŘP), sign. 114-9/40, RF-SS u. ChdPolimRMI (Der Chef der Deutschen Polizei im Reichsministerium des Innern), HA SS-Gericht R/G, XIV/1: Erlass d. RF-SS u. ChdPolimRMI zur Verordnung über eine Sondergerichtsbarkeit in Strafsachen für Angehörige d. SS u. für d. Angehörige d. Polizeiverbände bei besonderem Einsatz (20. 11. 1939).

4 Tamtéž, RF-SS, HA SS-Gericht, SS-Rechtamt, Az.XXI (RA III), přejmenování poboček (25. 4. 1940).

5 Tamtéž, RF-SS, HA SS-Gericht: Organisation d. SS- u. Polizei-Gerichtsbarkeit (3. 5. 1940).

6 K tomuto pojmu viz KAŇÁK, Petr – VAJSKEBR, Jan: *Trestní právo a soudnictví v rámci SS a německé policie v letech 1939–1945*, s. 48.

skeho vycviku v květnu a červnu 1940 jej dočasně nahradil velitel pořádkové policie v Protektorátu SS-Brigadeführer a generálporučík policie Jürgen von Kamptz.⁷

Struktura a personální složení soudu

Struktura VIII. soudu SS a policie byla celkem jednoduchá, čemuž odpovídalo i jeho personální obsazení. V jeho čele stál důstojník zastávající funkci služebně nejstaršího soudce SS (Dienstältester SS-Richter). Později byla přejmenována na náčelníka soudu SS (Chef des Gerichts). Do jeho kompetencí patřily otázky soudní správy, vyšetřování vybraných případů, řízení jednání ve věcech důstojníků a konečně kauzy, ve kterých se jeho účast zdála být ze zvláštních důvodů vhodná. K dispozici pak měl další důstojníky, případně poddůstojníky nebo důstojnické čekatele, kteří vedli vyšetřování ve zbývajících záležitostech. Při soudu dále působil vyšetřující důstojník u inspektora bezpečnostní policie a bezpečnostní služby, který vedl zjišťovací řízení proti příslušníkům těchto složek. Další měl na starosti spisovou agendu soudu.⁸

Počátky VIII. soudu SS a policie byly velmi skromné. V srpnu 1940 u něj sloužili pouze čtyři důstojníci, nicméně do konce roku došlo díky navýšení pomocného personálu ke zdvojnásobení osazenstva. V druhé polovině roku 1941 se osazenstvo ustálilo na devíti příslušnících SS – čtyřech důstojnících (většinou aktivních) a pěti poddůstojnících. V následujících třech letech stav kolísal okolo deseti až dvanácti mužů, mezi nimiž bylo tři až pět důstojníků, nyní ovšem většinou záložních. Bylo však více než zřejmé, že relativně nepočetné složení soudu přestává dostačovat. Jestliže se v druhé polovině roku 1941 pohyboval početní stav příslušníků SS v Protektorátu okolo pěti tisíc mužů, do konce roku 1943 vzrostl přibližně na dvacet tisíc a o rok později už jich bylo bezmála k padesáti tisícům. Podobně rostly i stavy pořádkové policie (Ordnungspolizei – Orpo) a koncem války dosahovaly téměř 16 a půl tisíce mužů. Navíc soudní pravomoci SS a policie podléhalo stále více dalších státních a stranických institucí.⁹

Začátkem roku 1945 se pražský soud SS a policie rozrostl, i když počet soudců se pro jejich nedostatek nezvýšil. Působili zde pouze tři a další důstojník vedoucí agendu. Do struktury soudu nyní přibyla dvě nová oddělení, která vedli příslušníci ochranné policie (Schutzpolizei – Schupo). Dále k němu patřily čtyři stenotypistky, řidič a dvě civilní zaměstnankyně v podatelně a kurýrní službě. Soudu také podléhalo vyšetřovací a vazební zařízení SS a policie (Untersuchungshaft- und Arrestanstalt der SS und Polizei), v jehož čele stál SS-Hauptsturmführer Otte. Podléhali mu vedoucí výkonného oddělení, vedoucí oddělení pracovního nasazení a kanceláře a konečně vedoucí ekonomického oddělení.¹⁰ Celkem tak soud zaměstnával dvanáct až třináct a vyšetřovací a vazební zařízení dalších patnáct osob, včetně pomocného personálu.¹¹

7 NA, f. ÚŘP, sign. 114-11/19, Dálnopis z osobního štábu RF-SS Nr. 1588 Frankovi (23. 5. 1940).

8 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-6/67, RF-SS, HA SS-Gericht, II/200 – Tgb.: 998/42: Verteiler: A und F (28. 7. 1942).

9 Viz tabulka na s. 102.

10 NA, f. Německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu (dál jen NSM), sign. 110-7/66, Untersuchungshaft- und Arrestanstalt der SS und Polizei: Geschäftsverteilungsplan (15. 1. 1945).

11 Tamtéž, SS- und Polizeigericht VIII Prag: Geschäftsverteilungsplan (18. 1. 1945).

Soudci SS

Rekonstrukce personálního obsazení soudu v prvních letech jeho existence je vzhledem k neúplnosti dochované dokumentace složitá. Zatím můžeme bezpečně popsat jeho podobu od podzimu 1941. Pravděpodobně v polovině září 1941 se stal služebně nejstarším soudcem pražského soudu SS a policie SS-Sturmbannführer Dr. Leo Ernst. V Protektorátu ovšem vydržel jen čtrnáct dní, než se stal, údajně na vlastní žádost, velitelem trestního tábora SS a policie v Danzig-Matzkau (dnes Gdaňsk) a zároveň služebně nejstarším soudcem IV. soudu SS a policie v Gdaňsku.

Na Ernstovo místo nastoupil 30. září 1941 jeden z prominentních soudců, SS-Sturmbannführer dr. Ullrich Dümichen, který měl za sebou už bohatou praxi v Hlavním soudním úřadu SS a na berlínském III. soudu SS a policie. V souvislosti s tím došlo 1. října 1941 k novému rozdělení úkolů. Dümichenovi, jako služebně nejstaršímu soudnímu důstojníkovi SS, připadla část agendy vyšetřování a projednávání trestních věcí, disciplinárních záležitostí, vyšetřování případů úmrtí atd. Druhou část agendy dostal na starost SS-Untersturmführer dr. Braun. Přečiny příslušníků bezpečnostní policie (Sipo) a bezpečnostní služby (SD) spadaly do kompetence vyšetřovacího důstojníka u inspektora Sipo a SD (Der Untersuchungsführer beim Inspekteur der Sicherheitspolizei und des SD) SS-Hauptsturmführera Hübnera. Soudní dokumentaci měl na starost SS-Obersturmführer Otte.¹² Na přelomu let 1941/1942 působili u soudu SS a policie tři důstojníci, a to SS-Sturmbannführer Dümichen, SS-Obersturmführer Otte a SS-Untersturmführer Brinkmann.

Po konfliktu s velitelem Waffen-SS v Protektorátu (viz dále) byl Dümichen 1. května 1942 povolán zpět do čela III. soudu SS a policie v Berlíně, který na počátku války zakládal. Na jeho místo nastoupil SS-Sturmbannführer dr. Fritz Thum. Začátkem září 1942 byli ve stavu soudu tři důstojníci: Thum, SS-Obersturmführer Alfred Ullrich a SS-Obersturmführer Wolfgang Schmidt. Na počátku roku 1943 Thumovi asistovali vyšetřující soudci SS-Obersturmführer Ullrich a SS-Untersturmführer dr. Marschner, který pravděpodobně nahradil Schmidta.¹³ Záležitosti Sipo a SD měl na starosti opět SS-Sturmbannführer Hübner a agendu Otte.¹⁴

Od přelomu března a dubna 1944 nahradil Thuma v čele soudu jeho bývalý podřízený dr. Ullrich, mezitím povýšený do hodnosti SS-Hauptsturmführer. Prostrádal se i další osazenstvo soudu. Z předchozí sestavy zůstal jen SS-Hauptsturmführer dr. Marschner, kterého doplnil SS-Obersturmführer Johann Engelke (záhy povýšený na SS-Hauptsturmführera).¹⁵ Později přibyli i SS-Untersturmführer dr. Paul Mítrega a SS-Oberscharführer dr. Hans Scharatek v roli vyšetřujících soudců.¹⁶ Ullrich

12 NA, f. ÚŘP, sign. 114-9/37, SS- u. Polizeigericht VIII Prag: Verfügung (30. 9. 1941).

13 Patrně se jedná o Wolfganga Schmidta (nar. 26. 9. 1909 v Magdeburgu), který od 26. března do 17. června 1944 velel škole tankových granátníků SS v Prosečnici (SS-Pz. Gren. Schule, Kienschlag). *Bundesarchiv* (dále jen BArch) *Berlin*, f. SS-Ofiziersakt (dále jen SSO), osobní složka Wolfgang Schmidt.

14 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/93, Verfügung mit Wirkung vom 1. 1. 1943.

15 VÚA – VHA, f. Befehlshaber der Waffen-SS (dále jen BdW-SS), k. 4, sl. 22, Fernsprechverzeichnis.

16 Tamtéž, SS- und Polizeigericht VIII Prag, Dr.U./Hs.: Rozpis z 27. 3. 1944 změněný s platností od 3. 4. 1944 (6. 4. 1944)

VIII. soud SS a policie v Praze

stejně jako Mitrega a Scharatek pocházeli z okupovaného pohraničí, před válkou byli československými občany a vykonávali praxi v československé justici.¹⁷ V průběhu roku 1944 přišli místo Engelkeho SS-Obersturmführer dr. Neher a SS-Hauptsturmführer dr. Grunert.¹⁸ Na počátku roku 1945 působil coby náčelník soudu stále dr. Ullrich nyní už v hodnosti SS-Sturmbannführer. Soudci byli SS-Obersturmführer dr. Mitrega a SS-Standartenoberjunker Dollhopf a agendu soudu vedl nadále SS-Hauptsturmführer Otte.¹⁹ Na samém konci války, 31. března 1945, disponoval VIII. soud SS a policie celkem pěti soudci a dalšími čtyřmi soudními úředníky, dále jedenácti pomocnými pracovníky a čtrnácti písařkami.²⁰

Velitelský sbor VIII. soudu SS a policie v Praze

V čele VIII. soudu SS a policie v Praze se od podzimu 1941 vystřídali čtyři důstojníci SS.

Leo Ernst se narodil 30. září 1907 v Ingolstadtu. Studium práv absolvoval na mnichovské univerzitě, kde složil v roce 1930 závěrečnou (referentskou) zkoušku. Poté následovala praxe u soudů v Mnichově a Fürthu. V srpnu 1932 dokončil doktorské studium a následně nastoupil jako právní zástupce u Zemského soudu a Vrchního zemského soudu v Mnichově. V následujícím roce složil státní zkoušku pro přisedící u soudu. V listopadu 1936 se oženil a v manželství se narodili čtyři potomci. Politicky se Ernst angažoval už od mládí. Coby šestnáctiletý se stal v roce 1923 příslušníkem nacionalistického spolku „Oberland“²¹, a dokonce se údajně zúčastnil Hitlerova a Ludendorffova mnichovského puče 8. a 9. listopadu 1923. Členem NSDAP se ovšem stal až 1. května 1933 (číslo legitimace /dále jen č./ 3 208 415). O deset dní později byl přijat rovněž do SS (č. 124 389). Vzdal se proto evangelického vyznání a prohlásil se v souladu s nacistickou ideologií za „věřícího v boha“ (gottgläubig). Od ledna 1934 působil jako právní poradce 1. SS-Motorstandarte a poté I/1. Motorstaffel. Počínaje 15. březnem 1936 nastoupil k soudu SS, kde se stal později vedoucím oddělení. Jeho kariéra byla doslova blesková, neboť k 13. září 1936 byl povýšen do důstojnické hodnosti SS-Untersturmführera, 12. září 1937 se z něj stal SS-Obersturmführer, 11. září 1938 SS-Hauptsturmführer a 15. srpna 1939 SS-Sturmbannführer. Po vypuknutí války se stal s účinností od 1. září 1939 důstojníkem SS-Verfügungstruppen

17 *BArch Berlin*, f. SSO, osobní složka Alfred Ullrich; *ABS*, f. Mapy zpráv zpracované Studijním ústavem MV (dále jen Z), sign. Z-643, osobní složky Paul Mitrega a Hans Scharatek.

18 V rozpisu z 13. 11. 1944, který zachycoval plánované složení k 15. 11. 1944, se objevuje složení SS-Stubaf. Ullrich, SS-Ostuf. Dr. Neher, SS-Hscharf. Dr. Grunert, SS-Ostuf. Dr. Mitrega a SS-Ustuf. Dr. Scharatek, kdežto 21. 11. 1944 vyšel patrně opravený rozpis, ve kterém Dr. Neher chybí. *NA*, f. NSM, sign. 110-7/66, SS- und Polizeigericht VIII Prag Dr.U./Mo.: Rozpisy s účinností od 15. 11. 1944 (13. 11. 1944 a 21. 11. 1944).

19 Tamtéž, SS- und Polizeigericht VIII Prag: Geschäftsverteilungsplan (18. 1. 1945).

20 *NA*, f. NSM, sign. 110-7/66, SS- und Polizeigericht VIII Prag, Arbeitsnachweise für den Monat März (31. 3. 1945).

21 Spolek „Oberland“ (Bund Oberland) vznikl v roce 1921 na základě rozpuštěného Freikorpsu Oberland. Příslušníci této extrémně nacionalistické organizace měli na svědomí řadu vražd německých demokratických politiků.

(SS-VT), přičemž byl nadále zařazen u HA SS-Gericht.²² Svě první angažmá na okupovaných územích, VIII. soud SS a policie v Praze, opustil po epizodním čtrnáctidenním působení. Koncem září 1941 byl jmenován velitelem trestního tábora v Danzig-Matzkau a vedoucím IV. soudu SS a policie v Gdaňsku, kde se 30. ledna 1943 dočkal povýšení na SS-Obersturmbannführera. Do Protektorátu se vrátil 26. února 1944 a strávil čtrnáct dní ve škole tankových granátníků v Prosečnici (Kienschlag). Počínaje 7. březnem 1944 nastoupil jako důstojník do poddůstojnické školy v Lauenburgu a 4. května 1944 se stal velitelem roty u 3. tankové divize SS „Totenkopf“.²³

Ulrich Dümichen se narodil 26. listopadu 1908 v Karlshorstu nedaleko Berlína. Na studium právních a státních věd se postupně zapsal na univerzitách v Breslau, Innsbrucku a Berlíně, přičemž 1. právníkou státní zkoušku složil v únoru 1933 a poté tři roky pracoval na pozici soudního referenta. Dne 1. května 1933 vstoupil do NSDAP (č. 2 142 927) a 1. listopadu téhož roku se stal čekatelem na členství v SS, kam byl přijat v hodnosti SS-Mann (č. 219 538). Od září 1935 do ledna 1936 absolvoval stáž u soudu SS v Mnichově. Poté co složil 2. právníkou státní zkoušku, nastoupil 1. října 1936 jako vedoucí oddělení na právní oddělení soudu SS, kde zůstal až do konce října 1939. Jeho kariéra rychle akcelerovala, 12. září 1937 dosáhl hodnosti SS-Untersturmführera, 11. září 1938 SS-Obersturmführera, 15. srpna 1939 SS-Hauptsturmführera der SS-Verfügungstruppen a 1. září téhož roku obdržel tuto hodnost i jako důstojník HA SS-Gericht. Od 15. května 1939 nastoupil k tříměsíčnímu vojenskému výcviku. Počínaje 15. zářím 1939 se stal styčným důstojníkem pro soudnictví SS a policie v Berlíně a byl pověřen výstavbou a řízením tamního III. soudu SS a policie. Dne 7. února 1940 byl sice zproštěn řízení berlínského soudu, ale již 5. května téhož roku tam byl znovu dosazen jako služebně nejstarší soudce. V téže době vystoupil z evangelické církve a dále se oficiálně označoval za „věřícího v Boha“. U příležitosti výročí uchopení moci nacisty v Německu, 30. ledna 1941, se dočkal povýšení na SS-Sturmbannführera a v tenýž den se stihl rovněž oženit. V manželství se narodily dvě děti. V souvislosti s přípravami na operaci Barbarossa byl 1. dubna 1941 jmenován soudcem u SS-Kampfgruppe „Nord“ dislokované ve Finsku. Už 10. září 1941 si vysloužil Válečný záslužný kříž II. třídy s meči. Následně byl 30. září 1941 jmenován služebně nejstarším soudcem VIII. soudu SS a policie v Praze. Českou metropoli opustil po sporech s velitelem SS v Protektorátu Karl von Treuenfeldem a 1. května 1942 se vrátil na místo služebně nejstaršího soudce III. soudu SS a policie v Berlíně. Dne 21. června 1943 byl opět povýšen, tentokrát do hodnosti SS-Obersturmbannführera. Odtud odešel opět na frontu coby sborový soudce u III. (germánského) tankového sboru SS. V roce 1944 mu byl propůjčen Válečný záslužný kříž I. třídy s meči a 7. ledna 1945 Železný kříž II. třídy.²⁴

22 Hodnosti v SS-Verfügungstruppe nebyly kompatibilní s hodnostmi v Allgemeine-SS, zpravidla byly o několik stupňů nižší.

23 *BArch Berlin*, f. SSO, osobní složka Leo Ernst.

24 Tamtéž, osobní složka Ulrich Dümichen.

VIII. soud SS a policie v Praze

Fritz Thum se narodil 21. prosince 1907 ve Fuldě. Práva a národní hospodářství studoval na univerzitách v Gießenu, Frankfurtu nad Mohanem, Marburgu a Göttingenu a v červnu 1932 složil právnickou zkoušku na Vrchním zemském soudu v Celle. Soudní praxi absolvoval v Hannoveru a v březnu 1936 zakončil studia velkou právnickou zkouškou. Poté pracoval na různých úřadech a soudech. Od 1. dubna 1938 působil jako spolupracovník podúseku SD „Südhannover-Braunschweig“ a od 22. května 1938 jako důvěrník SD v Hannoveru a Göttingenu. Do NSDAP vstoupil až 15. listopadu 1937 (č. 4 377 389). Kromě toho byl od 1. listopadu 1933 do 31. března 1938 členem SA. Do SS byl přijat pravděpodobně 15. srpna 1939 (č. 340 706) v důstojnické hodnosti SS-Hauptsturmführera a 1. října 1939 se stal kmenovým zaměstnancem HA SS-Gericht. Ještě předtím opustil, stejně jako jeho předchůdci, evangelické vyznání, aby se stal „věřícím v boha“. Thum se zúčastnil tzv. západního tažení v řadách SS-Totenkopfddivision a 22. června 1940 mu byl propůjčen Železný kříž II. třídy. Dne 20. dubna 1941 se dočkal povýšení do hodnosti SS-Sturmbannführera. Po zahájení operace Barbarossa působil jako služebně nejstarší soudce u různých divizí SS. Počínaje 1. zářím 1941 byl přeložen k XVI. soudu SS a policie v Métách a odtud byl pak 1. května 1942 poslán do Prahy. Mezitím se rovněž stačil oženit. Dočkal se řady vyznamenání, nejprve mu byl 20. ledna 1943 propůjčen Válečný záslužný kříž II. třídy, 20. dubna 1943 Totenkopfring a 1. září 1943 Válečný záslužný kříž I. třídy s mečí. V den výročí mnichovského puče, 9. listopadu 1943, byl rovněž povýšen na SS-Obersturmbannführera. Téhož dne se stal aktivním důstojníkem Waffen-SS a od 1. března 1944 sloužil jako sborový soudce u XIII. armádního sboru SS, který bojoval na západní frontě.²⁵ V dubnu 1945 spáchal sebevraždu v tyrolské obci Kirchdorf a byl tam rovněž pohřben.²⁶

Alfred Ullrich se narodil 13. dubna 1908 v Liberci. V roce 1932 složil doktorskou zkoušku a v letech 1932–1934 absolvoval vojenskou službu v československé armádě, kterou zakončil v hodnosti poručíka v záloze. Dne 6. dubna 1935 se rozhodl pro vstup do Sudetendeutsche Partei (SdP) a stal se členem sudetoněmeckého právnického spolku. Aktivně se podílel na rozbití Československa, od roku 1937 udržoval kontakty s Německem a v květnu 1938 nastoupil k Dobrovolné ochranné službě (Freiwilliger Schutzdienst – FS).²⁷ Za činnost při odtržení československého pohraničí obdržel tzv. Sudetskou medaili. V říjnu 1938 byl přijat do SS (č. 306 971) a 1. listopadu 1938 převzat z SdP do NSDAP (č. 6 769 760). V únoru 1939 složil velkou státní zkoušku a poté pracoval na pozici prokuristy u soukromé firmy v Liberci. V těžké době se prohlásil, coby řádný příslušník SS, za „věřícího v boha“. Od 20. června do 24. srpna 1940 absolvoval výcvik u Waffen-SS. Nastoupil v hodnosti SS-Oberscharführer k dělostřelectvu pluku „Leibstandarte-SS Adolf Hitler“ a v jeho řadách bojo-

25 Tamtéž, osobní složka Fritz Thum.

26 Viz http://www.weltkriegsopfer.de/Kriegsopfer-Fritz-Thum_Soldaten_0_714685.html (citováno k 29. 9. 2015).

27 Freiwilliger Schutzdienst byla paramilitární organizace Sudetoněmecké strany, která působila jako pořadatelská a pořádková služba a sloužila rovněž k terorizování odpůrců nacismu v československém pohraničí v roce 1938.

Petr Kaňák – Jan Vajskebr

val na Balkáně i proti SSSR. Bezprostředně před zahájením operace Barbarossa byl 21. června 1941 povýšen do důstojnické hodnosti SS-Untersturmführera. Krátce před Vánoci 1941 byl raněn a na rekonvalescenci byl poslán do Karlových Varů. Na přelomu let 1941 a 1942 sloužil u dělostřeleckého záložního pluku SS v Mnichově a 25. března 1942 se stal pomocným soudcem tamějšího Hlavního soudního úřadu SS. K pražskému VIII. soudu SS a policie nastoupil počátkem roku 1943 a pravděpodobně na přelomu dubna a května téhož roku byl pověřen vedením soudu.²⁸ U něj jeho kariéra kulminovala, 30. ledna 1943 byl povýšen na SS-Hauptsturmführera a 9. listopadu 1944 na SS-Sturmbannführera. Za bojové nasazení mu byl propůjčen Železný kříž II. třídy a Bulharský vojenský kříž II. třídy.²⁹

Ullrich nepředstavoval coby sudetský Němec v soudnictví SS a policie v Protektorátu žádnou výjimku. Naopak, mezi soudci VIII. soudu SS a policie měli sudetští Němci značné zastoupení. Jelikož svou kariéru začínali v Československé republice, zaměříme se blíže na jejich osudy.

Paul Mitrega se narodil 22. června 1903 v Krakově, ale vzdělání nabyl v českých zemích. Začal studovat práva v Praze, kde v roce 1924 složil státní zkoušku a o dva roky později i druhou a třetí státní právnickou zkoušku. V roce 1930 doplnil své vzdělání právnickou zkouškou v Brně. Už v roce 1927 se stal soudním čekatelem a o čtyři roky později se dočkal jmenování soudcem. V letech 1927 až 1928 rovněž absolvoval vojenskou službu v československé armádě. Nejprve působil jako okresní soudce v Pohořelících (1932–1934), poté krátce v Telči a následně v Bystřici pod Hostýnem (1934–1938). V osudovém roce 1938 sloužil od 1. února do 8. října u soudu ve Zdouňkách a od 9. října nastoupil k úřednímu soudu v Městě Libavá nejprve jako dohlížející soudce, poté byl s účinností od 4. dubna 1939 jmenován úředním soudním radou. V třicátých letech se rovněž oženil a do roku 1941 se manželům narodili čtyři synové. Politicky se Mitrega začal angažovat už jako mladík. Od listopadu 1923 do roku 1930 byl členem extrémně pravicové Deutsche Nationalsozialistische Arbeiterpartei (DNSAP). K 1. dubnu 1938 pak vstoupil do SdP s členským číslem 1 162 335. Po okupaci československého pohraničí byl 1. listopadu 1938 převzat do NSDAP (č. 6 684 189). V rámci NSDAP se stal přisedícím u stranického soudu a členem řady stranických organizací – Nacistického svazu pro dobročinnost (Die Nationalsozialistische Rechtswahrbund), Nacistického svazu pro dobročinnost (Die Nationalsozialistische Volkswohlfahrt), Říšského svazu protiletectvé ochrany (Der Reichsluftschutzbund) a Spolku pro německé kulturní styky v zahraničí (Der Verein für Deutsche Kulturbeziehungen im Ausland). Do SS byl přijat 14. října 1938 (č. 352 683). V prosinci 1938 byl jmenován velitelem 10. roty 104. SS-Standarte³⁰ v Městě Libavá. Dne 20. dubna 1940 byl povýšen na SS-Oberscharführera. Politicky byl hodnocen jako „zcela spolehlivý“.³¹ K pražskému soudu SS a policie se dostal na jaře 1944 a úřadoval zde zřejmě až do konce války.

28 VÚA – VHA, f. BdW-SS, k. 3, sl. 14, BdW-SS: Tagesbefehl Nr. 10/43 (3. 5. 1943).

29 BArch Berlin, f. SSO, osobní složka Alfred Ullrich.

30 Ekvivalent roty v armádě.

31 ABS, f. Z, sign. Z-643, osobní karta dr. P. Mitregy.

VIII. soud SS a policie v Praze

Hans (Johann) Scharatek se narodil 17. listopadu 1904 v obci Štítý u Králíků. Vybral si právnickou kariéru a do roku 1929 složil všechny tři státní právnické zkoušky. V roce 1935 jej čekala soudcovská právní zkouška u Vrchního soudu v Praze. V letech 1932–1935 působil coby praktikant u Krajských soudů v Písku a Plzni, následně pak jako soudce u Krajského soudu v Plzni a poté až do poloviny října 1938 u Krajského soudu v Klatovech. Jeho úspěšnou kariéru ještě více urychlila okupace československého pohraničí a následně i „zbytku Čech“. Na přelomu října a listopadu 1938 se nakrátko stal okresním soudcem u Úředního soudu v Novém Městě na Moravě a od prosince 1938 do konce března 1939 zastával funkci okresního soudce a komisařského vedoucího Úředního soudu v Zábřehu. Počátkem dubna 1939 byl povýšen na úředního soudního radu a 1. srpna 1940 na vrchního úředního soudce. Úspěšný právník se pro vstup do SdP rozhodl až 30. května 1938. Do NSDAP ale převeden nebyl a snažil se alespoň přispívat do její pokladny v rámci instituce *Opferring der NSDAP*.³² Absenci stranické legitimace vynahrazoval členstvím v derivátech nacistické strany. Už 8. prosince 1938 byl přijat do SS, a to v hodnosti SS-Scharführer do řad SS-Sturmu 8. roty 98. SS-Standarte v Zábřehu. Navíc se angažoval v Nacistickém svazu právníků, Nacistickém svazu pro dobročinnost, Říšském svazu protiletectvé ochrany a Říšském koloniálním svazu. Do NSDAP byl nakonec přijat až 1. prosince 1940 (č. 8 110 334). Od 24. dubna do konce září 1940 sloužil ve *Waffen-SS* u 3. eskadrony jezdecké 1. SS-Reiter-Totenkopfstandarte, poté byl poslán do začátku prosince 1940 na dovolenou a následně uvolněn z vojenské služby. Koncem srpna 1943 byl opět povolán k jezdeckému výcvikovému a záložnímu oddílu SS ve Varšavě, ale posléze nastoupil jako soudce SS v záloze k VIII. soudu SS a policie v Praze.³³ Ještě před koncem války byl zřejmě přesunut na jiný post.

Heinrich Möller se narodil 18. ledna 1900 ve Vestci u Liberce. V únoru 1918 nastoupil vojenskou službu a byl odeslán na frontu v Tyrolích, odkud v srpnu 1918 údajně dezertoval. Po válce pracoval jako úředník v pojišťovně. Službu v československé armádě absolvoval v letech 1921–1923. Poté se stal úředníkem Krajského soudu v Liberci a od roku 1927 pracoval v advokátní kanceláři. Mezitím se oženil, a to s Češkou. V polovině roku 1939 byl přijat do *Allgemeine-SS* v Liberci. V březnu 1940 byl povolán k automobilovému výcvikovému praporu SS do Berlína, ale v srpnu 1940 jej propustili pro nemoc coby neschopného vojenské služby. V březnu 1941 byl povolán ke strážnímu praporu SS „*Böhmen-Mähren*“ do Brna, kde byl přidělen do kanceláře jako účetní poddůstojník v hodnosti SS-Oberscharführera. Poté strávil šest měsíců u strážní roty SS v policejní věznici Terezín, odkud byl v souvislosti s trestním stíháním jejího velitele Hanse Hempela vrácen do Brna.³⁴ Do podzimu 1942 se pak léčil v lazaretu SS v praž-

32 Jednalo se o interní součást NSDAP, která byla určena k získávání prostředků pro financování činnosti strany pomocí prodeje zvláštních známek. K této problematice viz RÖSCH, Mathias: *Die Münchner NSDAP 1925–1933. Eine Untersuchung zur inneren Struktur der NSDAP in der Weimarer Republik*. Oldenbourg Verlag, Mnichov 2002, s. 465–476.

33 ABS, f. Z, sign. Z-643, osobní karta dr. H. Scharatka.

34 Více k této kauze VAJSKEBR, Jan: Hans Hempel. Případ nepovedené kariéry. In: *Terezínské listy*, 2009, č. 37, s. 113–133.

ském Podolí se zápalom plic. Krátce po návratu k praporu byl přeložen k VIII. soudu SS a policie v Praze, kde zastával funkci vedoucího kanceláře. Koncem března 1945 se dočkal povýšení do důstojnické hodnosti SS-Untersturmführera. Po skočení druhé světové války byl československými bezpečnostními orgány vyslýchán, ale hájil se tím, že během činnosti na soudu sabotoval různá nařízení v zájmu Čechů.³⁵

Kompetenční spory

Pod pravomoc soudů SS a policie podléhali na daném teritoriu všichni příslušníci SS. Specifické postavení si udržela pouze bezpečnostní služba říšského vůdce SS (Sicherheitsdienst des Reichsführers-SS – SD RF-SS). Jak bylo v nacistickém režimu typické, vzájemně si konkurující instituce a nezřídka protichůdné či nepřesné směrnice záhy vedly k ostrým střetům mezi jednotlivými úřady. Po vzniku služebny velitele Waffen-SS v Protektorátu, resp. v Čechách a na Moravě (Befehlshaber der Waffen-SS im Protektorat/in Böhmen und Mähren – BdW-SS), kterému měly teritoriálně podléhat veškeré jednotky a služebny SS na protektorátním území, došlo ke konfliktu mezi představiteli soudu a velitelství SS. Jeho hlavními protagonisty byli služebně nejstarší soudce VIII. soudu SS a policie SS-Sturmbannführer dr. Ullrich Dümichen a velitel Waffen-SS v Čechách a na Moravě SS-Brigadeführer Karl von Treuenfeld.

Ještě počátkem roku 1942 obě služebny korektně spolupracovaly při předávání části trestní pravomoci posádkovým velitelům SS, ale v polovině února 1942 se objevily první rozmršky. Jádro sporu spočívalo v otázce, zda má být soud SS a policie nadále samostatnou služebnou, která nepodléhá velitelské pravomoci velitele SS v Čechách a na Moravě, či nikoliv. Dümichen prosazoval, aby soud vedl veškerou korespondenci, prováděl personální změny a vyřizoval různé služební záležitosti (např. služební cesty) pouze přes Hlavní soudní úřad SS, a nikoliv prostřednictvím BdW-SS.³⁶ Treuenfeld samostatnost soudu nijak nepopíral, ale trval na jeho formální podřízenosti svému úřadu.³⁷ Celý spor záhy vygradoval a přenesl se do vyšších sfér, když si Gerichtsherr K. H. Frank vyžádal stanovisko náčelníka HA SS-Gericht SS-Gruppenführera Scharfého.³⁸ Treuenfeldův návrh spočíval ve vytvoření III. oddělení BdW-SS, které by řešilo právní záležitosti a jemuž by stál v čele v rámci personální unie právě služebně nejstarší soudce SS a policie v Praze.³⁹ Dümichen se však proti tomuto záměru ostře ohradil a argumentoval tím, že by tato pozice pro něj představovala nárůst agendy, a tím by si vyžádala přidělení dalšího soudce. Navíc by vedla k faktickému podřízení soudu SS a policie veliteli Waffen-SS a k těžkostem při vedení jednotlivých procesních řízení u soudu. Své stanovisko uzavřel slovy: *Jsem přesvědčen, že uspořádání prosazované BdW-SS vede prakticky k cíli, podřídit si oklikou soud. Připojuji k tomu jeden doručený výrok*

35 ABS, f. Z, sign. Z-643, Protokol sepsaný Okresní vyšetřovací komisí v Liberci s Heinrichem Möllem 9. 2. 1946.

36 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-6/67, SS- und Polizeigericht VIII: Unterstellte Dienststellen (10. 2. 1942).

37 Tamtéž, sign. 109-6/56, BdW-SS IIa-Az.: 14a/Td/U: Unterstellung von „Dienststellen“ (19. 2. 1942).

38 Tamtéž, Hö St.S. 70/42: Frankův dopis Jüttnerovi (26. 2. 1942).

39 Tamtéž, BdW-SS im Prot., IIa/IVa-Az.:61/Td/Ba.: návrh dopisu BdW-SS SS-FHA (březen 1942).

VIII. soud SS a policie v Praze

příslušníka štábu BdW-SS, který před několika dny prohlásil, že otázka podřízení soudu je tím jasná a sice je vyřešena ve smyslu úplného podřízení. Zřetelně tím bylo myšleno pověření nejstaršího soudce vedením Abt. III.⁴⁰

Následně vydaný rozkaz velitele hlavního soudního úřadu SS však znamenal pro Dümichena políček do tváře. Jeho nadřízený mu oznámil, že na podnět BdW-SS v Protektorátu mu bylo po dohodě s náčelníkem Hlavního velitelského úřadu SS (SS-Führungshauptamt – SS-FHA) Hansem Jüttnerem přikázáno ujmout se vedle vedení VIII. soudu SS a policie v Praze také III. oddělení velitele Waffen-SS v Protektorátu. O tomto nařízení měl navíc dát neprodleně na vědomí svému rivalovi.⁴¹ Dümichen ovšem nehodlal složit zbraně a odmítl agendu převzít s tím, že nemá dostatek personálu.⁴² Celá kauza se tím opět přenesla k nadřízeným a stala se tématem osobního rozhovoru mezi Jüttnerem a náčelníkem Amt II Disziplinar HA SS-Gericht SS-Obersturmbannführerem Eberhardem Hinderfeldem.⁴³ Ten následně sdělil Dümichenovi, že *pověřením vedení III. Abt. v žádném případě není porušena samostatnost VIII. soudu SS a policie. Stejně málo je s tím spojené všeobecné-služební, natož disciplinární podřízení služebně nejstaršího soudce pod BdW-SS. J[st]e [na Treuenfelda] pouze v omezené míře vázán ve služebních pokynech odborného charakteru. Má-li vzniknout nebezpečí, že vaše soudcovská činnost utrpí pověřením vedením III. Abt., můžete si vyžádat náležitýho spolupracovníka, neboť samozřejmě činnost soudce SS má přednost. V žádném případě Vám nesmí být předávány úkoly důstojníka soudu, neboť tím byste byl vyloučen od vaší hlavní úlohy soudce SS. BdW-SS se při služebním využití služebně nejstaršího soudce SS řídí požadavky soudního provozu, zvláště při hlavním jednání a zabezpečení jednacích termínů u Gerichtsherra, kterému jste jako dřív podřízen. Učiněné úpravy vychází vstříc SS-FHA a jsou zamýšleny pouze jako válečná, přechodná opatření.*⁴⁴ Ani tento nátlak Dümichena nezlomil a vedl dál teď již ryze soukromou při. Odmítl rozhovor s Treuenfeldem a prohlásil, že *je soudce a není tu k tomu, aby byl vedoucím III. oddělení.*⁴⁵ Na to velitel Waffen-SS odvětil: *Dümichen se provinil proti kázní a znemožnil se tím. Přitěžující je přitom, že se veškeré služební prostory nachází v Praze a v té samé budově. Důvod, který vyvolal Dümichenovo jednání, mi není znám.*⁴⁶ Soudce vedl v té době už evidentně ztracenou bitvu, neboť na rychlém ukončení rozporů mezi služebnami trval i K. H. Frank.⁴⁷ Dümichen ještě odpověděl obsáhlým a emotivním služeb-

40 Tamtéž, SS- u. Polizeigericht VIII Prag: Stellungnahme zu der Verfügung des Chefs des HA SS-Gerichts über Beauftragung des dienstältesten Richters des SS- u. Polizeigerichts VIII mit der Leitung der Abt. III des BdW-SS im Protektorat (13. 3. 1942). Překlady v textu autoři.

41 Tamtéž, Der RF-SS, HA SS-Gericht, Nr. IIa/SA. Tgb. 356/42, rozkaz Scharfeho Dümichenovi (7. 3. 1942).

42 Tamtéž, Opis zápisu von Büllowa o jednání mezi von Treuenfeldem a SS-Stubaf. Dümichenem (21. 3. 1942).

43 Tamtéž, RF-SS, HA SS-Gericht, Der Chef des Amtes II, IIa – Tgb. 356/42: Leitung der Abt. III b. BdW-SS im Protektorat (7. 3. 1942).

44 Tamtéž, Beauftragung des dienstältesten Richters des Gerichts VIII mit der Leitung der Abt. III des BdW-SS im Protektorat (20. 3. 1942).

45 Tamtéž, Opis, BdW-SS im Protektorat, Abtlg. III/Az.: 11/Tgb.Nr.258/42 geh. Td/Ba.: Leitung der Abteilung III beim BdW-SS Böhmen u. Mähren (20. 3. 1942).

46 Tamtéž, BdW-SS im Protektorat, Abtlg. IIa/Az.: 21/Tgb.Nr.321/42 geh. Td/Ba.: Leitung der Abteilung III beim BdW-SS B. u. M. (1. 4. 1942).

47 Tamtéž, St.S. VI C – 5 e/41, dálnopis Giesse (7. 4. 1942).

Petr Kaňák – Jan Vajskebr

ním vyjádřením, ve kterém hájil své stanovisko. Odmítl, že by se nějakým způsobem pokoušel vyvolávat „potíže“ nebo „krach“, a prohlásil, že jen z povinnosti bránil postavení soudu v Praze a tím i Hlavního soudního úřadu SS.⁴⁸ Nicméně celá záležitost již evidentně zašla příliš daleko. Dümichen byl z Protektorátu odvelen a nahrazen SS-Sturmbannführerem Thumem.⁴⁹ Na jeho další kariéru však celá kauza neměla žádný vliv.

V dalších letech už zřejmě nebyla komunikace mezi soudem a velitelem Waffen-SS tak dramatická. Jejich vzájemné vztahy se zlepšovaly. Například 26. a 27. července 1944 se připravovalo na základě nařízení K. H. Franka v Praze zasedání velitelů a důstojníků soudů SS. Jeho cílem bylo prohloubit spolupráci mezi soudem a jednotkami prostřednictvím odborných přednášek, přičemž hlavním přednášejícím byl tehdejší předseda soudu SS-Hauptsturmführer Ullrich.⁵⁰

Na samém sklonku války došlo k mimořádnému zásahu do pravomocí soudu SS a policie, když byl na základě dálnopisu říšského vůdce SS H. Himmlera z 20. dubna 1945 zřízen u oddělení pro trestní záležitosti příslušníků Waffen-SS stanný soud (Standgericht). Jeho vznik upravoval zvláštní rozkaz velitele Waffen-SS v Čechách a na Moravě SS-Gruppenführera hraběte Carla-Friedricha von Pücklera-Burghaus ze 7. dubna 1945. Stanný soud redukoval soudní proces na úplné minimum, skládal se ze soudce SS a dvou vojáků a vynášel pouze rozsudky smrti a zproštění viny. Případy, které neměly končit vynesením absolutního trestu nebo vyžadovaly další vyšetřování, spadaly nadále do kompetence VIII. soudu SS a policie v Praze. Potvrzení rozsudků mělo následovat okamžitě, podle možností dálnopisem, aby mohl být trest bezprostředně poté vykonán, a to v blízkosti místa soudu. Způsob poprav byl stanoven zastřelením, v případech „zvláště bezectných lumpů“ oběšením.⁵¹ Příslušná dokumentace stanného soudu, pokud se vůbec nějaká vedla, se bohužel nedochovala.

Činnost VIII. soudu SS a policie v Praze

Množství trestních řízení před soudem SS a policie úměrně rostlo v souvislosti s početním stavem Waffen-SS a policie v Protektorátu a rozšiřováním pravomocí soudnictví SS na další uniformované složky. V letech 1940–1941 se počet případů zpravidla pohyboval mezi 20 a 30 za měsíc. O jejich výsledku vydával soud pro Gerichtsherra K. H. Franka pravidelné přehledy s přibližně šestitýdenní periodicitou. Pro období od poloviny listopadu 1940 do konce října 1941, ke kterému se zachovala takřka kompletní dokumentace, byla činnost VIII. soudu SS a policie následující:⁵²

48 Tamtéž, Dümichen – služební vyjádření (8. 5. 1942).

49 Tamtéž, St.S. IV C 5 g/41, Vermerk (24. 6. 1942).

50 NA, f. NSM, sign. 110-7/60, Entwurf eines Schreibens an die Kommandeure, Rozpis přednášek na 26.–27. 7. 1944 (nedatováno).

51 VÚA – VHA, f. BdW-SS, k. 3, sl. 18, BdW-SS B. u. M., Gr/Bu. Tgb.Nr. 1886/45 geh.: Sonderbefehl (7. 4. 1945).

52 Přehled vypracován na základě dokumentace VIII. soudu SS a policie uložené v NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/52 a 109-7/55.

VIII. soud SS a policie v Praze

Datum	Počet případů	Trestné činy ⁵³	Celková výše trestu (let)	Příslušníci složek:		
				SS	Orpo	Sipo/SD
15. 11. – 31. 12. 1940	21	10/11	16	16	3	2
1. 1. – 28. 2. 1941	22	15/7	13	15	5	2
1. 3. – 15. 4. 1941	19	10/9	23	13	5	1
16. 4. – 5. 6. 1941	24	12/12	19	15	6	3
6. 6. – 20. 7. 1941	?	?	?	?	?	?
21. 7. – 5. 9. 1941	29	10/19	24	22	4	3
6. 9. – 30. 10. 1941	19	?	18	12	4	3

Z přehledu je možné vysledovat jasnou převahu trestů udělených příslušníkům Waffen-SS nad policisty. Tento poměr nebyl způsoben pouze vyššími stavy jednotek SS oproti policii, ale i jejich personálním složením. Jestliže do bezpečnostní policie a bezpečnostní služby byli přijímáni uchazeči na základě přijímacího řízení a pořádková policie byla doplňována především staršími záložníky, nábor do SS začal v té době nabývat masovějšího charakteru, a na původně přísná kritéria pro přijetí do SS se tak bral stále menší ohled. Svou roli mohlo sehrát i verbování etnických Němců, kterým pro náročnou službu často chyběla motivace a jejich morálku snižovala šikana ze strany jejich říšských „soukmenovců“.

Převaha trestních jednání příslušníků Waffen-SS nad ostatními složkami přetrvávala až do konce války, ačkoli se podstatně rozšířily pravomoci soudnictví SS. Pod něj už spadaly nejen útvary SS a policie, ale také další složky podléhající Hlavnímu úřadu pořádkové policie (Technická nouzová služba – Technische Nothilfe, Protiletcká policie – Luftschutzpolizei a Protipožární policie – Feuerschutzpolizei), pohotovostní a strážní útvary (Alarmverbände, Stadt/Landwache), dále útvary protektorátní policie a dalších uniformovaných složek.

Rozšiřování pravomocí soudů SS a policie na další stranické, bezpečnostní a pomocné organizace, včetně protektorátních, připojení území Říšské župy Sudety pod pravomoc K. H. Franka od počátku dubna 1944 a také příliv jednotek SS a policie do Protektorátu však s sebou přinášely neudržitelné přetížení soudů. Na Nový rok 1945 dosáhl počet osob, které spadaly pod pražský VIII. soud SS a policie, celkem 280 tisíc mužů!⁵⁴ Není proto divu, že K. H. Frank požadoval ze svého postavení Gerichtsherra na Hlavním soudním úřadu SS navýšení stavu soudců.⁵⁵ K podstatnému personálnímu posílení soudu vzhledem k vývoji válečných událostí a všeobecnému nedostatku soudců už nedošlo.

53 Trestné činy všeobecné povahy/majetkové.

54 NA, f. NSM, sign. 110-8/20, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Tgb.Nr. 2/45 O/Bu. geh.: Übersicht über die Stärke aller der SS- u. Polizeistrafgerichtsbarkeit unterliegenden Einheiten u. Dienststellen (20. 1. 1945).

55 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/67, H.Pol.F VII B – 191/44g.: Antrag auf Zuweisung eines weiteren Richters an das SS- u. Polizeigericht VIII Prag (7. 12. 1944).

Petr Kaňák – Jan Vajskebr

Za březen 1945 vykázal VIII. soud SS a policie v hlášení určeném K. H. Frankovi 314 právních úkonů, z toho 105 rozsudků. Z předchozího měsíce přitom převzal 708 trestních záležitostí a dalších 483 jich přibýlo za březen. Je tedy více než zřejmé, že soud na svůj úkol nestačil a vyřizování případů se protahovalo.⁵⁶

Počty příslušníků jednotlivých složek a trestních jednání za poslední čtvrtletí roku 1944 a první čtvrtletí roku následujícího ukazuje následující tabulka:⁵⁷

Složka	1. 10. – 31. 12. 1944		1. 1. – 31. 5. 1945	
	Počet příslušníků	Počet trestních jednání	Počet příslušníků	Počet trestních jednání
Waffen-SS	56 233	837	70 073	1 048
Allgemeine-SS	27	-	54	-
Sipo/SD	2 739	3	3 112	8
Ordnungspolizei	14 466	87	16 451	94
Celkem	73 465	927	89 690	1 150
Luftschutzpolizei	1 020	4	968	3
Feuerschutzpolizei	113 822	-	107 803	1
Technische Nothilfe	5 536	4	5 566	4
Alarmverbände	9 340	-	-	-
Stadt/Landwache	47 936	4	-	-
Celkem	177 644	12	114 337	8
Ostatní ⁵⁸	13 269	35	14 445	52
Protektorátní policie a pomocné svazky:				
Protektoratspolizei	2 246	-	2 199	-
Luftschutzpolizei	9 514	49	9 509	36
Feuerschutzpolizei	1 213	7	1 296	10
Technische Nothilfe	2 957	2	3 922	6
Celkem	15 930	58	16 926	52
Dohromady	280 308	1 032	235 398	1 262

56 NA, f. NSM, sign. 110-7/66, SS- und Polizeigericht VIII Prag, Arbeitsnachweise für den Monat März (31. 3. 1945).

57 Tamtéž, sign. 110-8/20, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Tgb.Nr. 2/45 O/Bu. geh.: Übersicht über die Stärke aller der SS- u. Polizeistrafgerichtsbarkeit unterliegenden Einheiten u. Dienststellen (20. 1. 1945); sign. 110-10/61, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Tgb.Nr. 45/45 geh. Hi/Ji.: Übersicht über die Stärke aller der SS- und Polizeigerichtsbarkeit unterliegenden Einheiten u. Dienststellen (9. 4. 1945).

58 Pravidelně pomocný personál služben.

VIII. soud SS a policie v Praze

Z uvedeného přehledu je patrné, že příslušníci německých bezpečnostních složek a organizace SS (tj. bezpečnostní policie, bezpečnostní služba, Waffen-SS a Allgemeine-SS) tvořili mezi osobami podléhajícími jurisdikci soudů SS a policie už jen přibližně čtvrtinu celkového počtu. Na druhou stranu soud řešil téměř z 90 % právě jejich přečiny. Valnou část z nich zapříčinili příslušníci Waffen-SS, což může vypovídat o klesající morálce ve složce, jež si osobovala označení výběrové a elitní organizace. V té době už podstatnou část jejich příslušníků tvořili nikoli dobrovolníci, ale muži odvedení na základě povolávacích rozkazů, rekruti z řad etnických Němců, a dokonce i značný počet „neárijských“ dobrovolníků. Třebaže uváděné údaje o projednávaných případech příslušníků Waffen-SS nejsou nijak hrozivé, je potřeba upozornit na fakt, že drobnější prohřešky byly kázeňsky řešeny přímo veliteli útvarů a nejsou v přehledech soudu zahrnuty. Češi se před soudy SS a policie dostávali především coby příslušníci protektorátní, protiletcecké a protipožární policie (hasiči) nebo Nouzové technické služby. A nemuselo jít pouze o protektorátní území. Například 22. dubna 1943 odsoudil XII. soud SS a policie v Hamburku čtyři české příslušníky protiletcecké policie v Kielu za poslech zahraničního rozhlasu a porušení zákona o trhavinách k jednomu až deseti letům vězení a poté následoval jejich transport do koncentračních táborů.⁵⁹ Poměrně nízký počet souzených příslušníků protektorátních složek vypovídá o tom, že se soudy SS a policie nestaly významným prostředkem represe vůči českému obyvatelstvu, kterým nadále zůstávaly především zvláštní soudy, vrchní zemské soudy a lidový soudní dvůr, případně stále důležitější instituce nesoudní perzekuce (ochranná vazba/Schutzhaft, koncentrační tábory).

Zvyšující se počet případů rovněž způsobil, že ke konci války přestala dostačovat kapacita vazební věznice VIII. soudu SS a policie. Nacházela se nejprve v kasárnách Heinricha Himmlera v Praze-Ruzyni a později se přesunula do bývalého kapucínské- ho kláštera na Loretánském náměstí.⁶⁰ Vězni tam pobývali v době vyšetřování a pravděpodobně také v případech trestu zostřené vazby. Počet osob ve vazbě trvale rostl a v říjnu 1944 se v ní nacházelo celkem 194 vězňů.

Pražský VIII. soud SS a policie proto dostal v době, kdy se Velkoněmecké říší kriticky nedostávalo surovin, povolení na odběr 18 tun železa na výstavbu věznice. Toto množství však nakonec nebylo využito, nicméně ještě na konci ledna 1945 přikázal vyšší velitel SS a policie K. H. Frank poskytnout na rozšíření vazebních prostor 6 tun železa.⁶¹ Jeho nařízení svědčí o významu, které fakticky nejvyšší představitel německé okupační správy v Protektorátu přikládal represivním zařízením, jež měla udržovat náležitou disciplínu v ozbrojených složkách a pozvednout upadající vojenskou moc nacistického Německa.

59 KOKOŠKOVÁ, Zdeňka – PAŽOUT, Jaroslav – SEDLÁKOVÁ, Monika (eds.): *Pracovali pro Třetí říši. Nucené pracovní nasazení českého obyvatelstva Protektorátu Čechy a Morava pro válečné hospodářství Třetí říše (1939–1945). Edice dokumentů.* Praha, Scriptorium 2011, Dokument č. 67, s. 198–201.

60 Pravděpodobně se jedná o tutéž budovu, která se o několik let později neblaze proslavila pod názvem „Domeček“ jako věznice vojenské kontrarozvědky OBZ.

61 NA, f. NSM, sign. 110-7/74, H.PoL.F VII B – 25a/45, příkaz HSSuPp p. Danco (31. 1. 1945).

Případy projednávané VIII. soudem SS a policie

Za více než pět let své působnosti projednal pražský soud SS a policie tisíce trestních případů. Výše udělovaných trestů se pohybovala od několika týdnů zostřené vazby (geschärfter Arrest) přes několikaměsíční pobyt ve věznici (Gefängnis) nebo káznici (Zuchthaus) až po trest absolutní, tedy popravu. Osoby odsouzené k delšímu věznění pak putovaly do trestních táborů pro SS a policii, které se nacházely v Dachau a Danzig-Matzkau. Vzhledem k nedostatku personálu u jednotek Waffen-SS a horšící se vojenské situaci Velkoněmecké říše však byli muži z vězeňských zařízení stále častěji předáváni nápravným jednotkám, kde byli shromažďováni, cvičeni a posléze nasazováni na frontě.⁶² Následující výčet představuje několik případů, které ilustrují soudní praxi SS a policie.

První zaznamenaný rozsudek smrti vynesený VIII. soudem SS a policie pochází už z konce roku 1940. Před soudem se projednával případ vojáků SS, kteří se přímo účastnili dezerce nebo ji pomáhali plánovat ze soudní vazby. Obžalovaní, říšští Němci SS-Rottenführer Alfred Spitzig, SS-Anwärter Petrus Freyborg, SS-Mann Friedrich Bühlmeyer a SS-Sturmann Georg Keller ze záložního praporu SS „Deutschland“, se sešli ve vazbě VIII. soudu SS a policie v kasárnách Heinricha Himmlera, kam se dostali za různé prohřešky.⁶³ Spitzig s Freyborgem se za vydatné podpory Bühlmeyera shodli na tom, že nehodlají přijmout vysoké tresty vyměřené soudem a východisko viděli v útěku do zahraničí, nejlépe přes Maďarsko do Kanady. Poté, co si od svých spoluvězňů opatřili civilní oděv a menší částku peněz, se Spitzig a Freyborg dostavili brzy ráno 22. října 1940 k pracovnímu nasazení v rámci areálu kasáren. Při nedostatečném střežení zdolali nepozorovaně kasárenskou zeď a prchli přes pole směrem na Ruzyni. Podařilo se jim obejít Prahu, dostat se přívozem na druhý břeh Vltavy, odkud dále směřovali jihovýchodním směrem na Kolín. Několik dní se pohybovali v okolí Českého Brodu a s legendou o poruše automobilu se jim dařilo získávat nocleh i stravu od místních obyvatel. Jejich dosti chaotická a nepromyšlená cesta za svobodou skončila po necelém týdnu 28. října 1940 v obci Vitice. Tam byli na popud správce statku, ve kterém hledali ubytování, zatčeni českým policistou, následně předáni německé policii a armádní hlídce a dopraveni zpět do vazby v kasárnách Heinricha Himmlera.

Ve dnech 12.–13. prosince 1940 stanuli před VIII. soudem SS a policie. Spitzig a Freyborg byli obviněni z dezerce a podporování dezerce. Přitížil jim záměr prchnout do nepřátelské ciziny, ke kterému se přiznali, a podvody prováděné při útěku. Bühlmeyerovo počínání soud hodnotil jako vědomé napomáhání útěku, ať už radou, poskytnutím svršků a peněz či falešným hlášením. Před soudem stanul navíc jejich další spoluvězeň, SS-Mann Johannes Jochimsen, za neoznámení příprav k dezerci. Vynesený rozsudek byl nemilosrdný. Bühlmeyer a Spitzig byli odsouzeni k trestu smrti, který byl v případě prvně jmenovaného ještě „navýšen“ o pět let za předchozí

62 VAJSKEBR, Jan: Nápravné útvary SS v Protektorátu Čechy a Morava. *Historie a vojenství*, 2009, roč. 58, č. 1, s. 62–70.

63 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/52, SS- und Polizeigericht VIII Prag, St.L. 517/40: Feld-Urteil im Namen des deutschen Volkes (opis, nedatováno).

VIII. soud SS a policie v Praze

delikty.⁶⁴ Freyborg vyvázl s dvanácti lety káznice, neboť soud přihlédl k jeho nízkému věku, chybějícím vojenským návykům a slabým duševním dispozicím.⁶⁵ Jochimsen byl potrestán jen dvěma měsíci vězení.⁶⁶ Gerichtsherr Frank potvrdil 9. ledna 1941 rozhodnutí soudu u Spitziga, Freyborga a Bühlmeyera, kdežto v případě Jochimsena odročil výkon trestu až na konec války. Poté, co žádost o milost zamítl i říšský vůdce SS H. Himmler, byl Friedrich Bühlmeyer 20. března 1941 popraven.⁶⁷ Ačkoliv nelze doložit vykonání trestů v plné výši i u ostatních odsouzených, je celý případ výjimečný tvrdostí udělených trestů, neboť v letech 1940 a 1941 vynášely soudy SS a policie absolutní tresty jen zřídka.

Postih za dezerci však nemusel být vždy drakonický, i když zpravidla dosahoval několika let vězení. Příkladem budiž etnický Němec SS-Anwärter Walter Heß od II. pěšího náhradního praporu SS „Totenkopf“, který opustil 17. října 1940 samovolně posádku se záměrem utéct nazpět domů do Rumunska. Ukradl přitom „kamarádovi“⁶⁸ deset marek a přibalil si i pistoli s municí. Už po třech dnech byl zadržen a uvězněn. Soud mu vyměřil tři roky a jeden den káznice navíc, byl vyloučen z řad SS a prohlášen za nehodného vojenské služby. Vzhledem k charakteru prohrěšku však mohl mluvit spíše o štěstí, neboť soud zřejmě nepovažoval jeho čin za mimořádně nebezpečný.⁶⁹

Přes tvrdé tresty k útekům od jednotek docházelo nadále. Např. SS-Unterscharführer W.⁷⁰ ze záložního praporu SS „Deutschland“ se 8. února 1941 nedovoleně vzdálil od jednotky a více než dva týdny se potuloval v okolí Prahy. Soud SS a policie ohodnotil jeho chování dvěma roky věznice a vyloučením z SS.⁷¹ Ve stejné době (od počátku března do poloviny dubna 1941) se postupně před soud dostali za tento přečin tři příslušníci pořádkové policie.

Příslušník III. záložního pěšího náhradního praporu SS „Totenkopf“ SS-Oberschütze K. se na několik měsíců vzdálil od jednotky, přičemž se dopustil padělání dokumentů a dalších podvodů, stejně jako defraudací balíčků polní pošty. Do vězení šel na tři a půl roku a samozřejmě byl vyloučen z SS.⁷²

64 Bühlmeyer nosil během dovolené neoprávněně vyznamenání, ale k jeho smůle ho zahlédl další z příslušníků záložního praporu SS „Deutschland“. Zjistilo se, že doporučení k jejich udělení si Bühlmeyer napsal sám. Navíc byl podezřelý z krádeží, podvodů a zpronevěry.

65 Freyborg prakticky nestihl absolvovat vojenský výcvik. Nejprve ležel více než dva měsíce v nemocnici a krátce poté se ocitl ve vazbě, neboť se v mnichovském hostinci uvedl do takového stavu, že netrefil zpět na posádku a do kasáren musel být dopraven policií. Jeho skutečný věk v té době však není znám.

66 Poslední z mužů přítomných plánování útěku, SS-Sturmann Keller, se v té době už nacházel na lékařském pozorování v Gießenu kvůli svému duševnímu stavu.

67 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/52, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 4/41 (17. 4. 1941).

68 Slovo „kamarád“ (Kamerad) platilo za formální označení, resp. oslovení mezi příslušníky SS. V textu je proto uváděno v uvozovkách.

69 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-6/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 2 (6. 1. 1941).

70 V některých případech je v pramenech uváděno pouze počáteční písmeno příjmení odsouzeného, případně se neobjevuje vůbec.

71 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/52, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 4/41, (17. 4. 1941).

72 Tamtéž, sign. 109-7/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41 (30. 9. 1941).

Velmi tvrdě postihovaly soudy SS a policie majetkovou trestnou činnost. Příslušníci SS a policie kradli především různé předměty denní potřeby, zejména také peníze, jídlo, cigarety atd. Tresty dosahovaly někdy značné výše. Nad SS-Sturmannem Heinzem Baarsem vynesl VIII. soud SS a policie 31. března 1942 rozsudek, kterým jej odsoudil k smrti hned dvakrát za krádež vojenského majetku a vzdání se ze služby (Wehrdienstentziehung) a k tomu na pět let vězení za podvod a krádež. Jmenovaný dále ztratil občanská práva, byl prohlášen za „nehodného vojenské služby“ a vyloučen (ausgestoßen) z SS. Jednalo se zřejmě o exemplární potrestání, neboť Baars sloužil ve štábu velitele Waffen-SS v Protektorátu a zde se patrně dopustil zmíněného trestného činu. Nadřízení z velitelství pak zamítli jeho žádost o milost, resp. nasazení na frontu s odůvodněním, že ho „nepovažují za hodného omilostnění“.⁷³

Zvláště přísně pak byla posuzována tzv. krádež spáchaná na „kamarádovi“ (Kameradendiebstahl). SS-Schütze K.⁷⁴ ze strážního praporu SS „Böhmen-Mähren“ dostal za krádež hodinek dva roky vězení, SS-Anwärter R. „vyfasoval“ za krádež pouhých čtyř a půl marky devět měsíců atd. Podobná výše trestu za majetkové přečiny však byla naprosto běžná, i když v případech obyčejných komodit (jídlo, cigarety apod.) se mohla omezit na několik týdnů zostřené vazby. Ani přísné tresty nedokázaly majetkovým krádežím zabránit a docházelo k nim i při výkonu trestu! Vojín B. z pěšího záložního praporu SS „Totenkopf“ dokonce odcizil dozorcí ve vazbě cigarety, zápalky a deku.⁷⁵

Přísně se trestaly také činy, které byly obzvláště ostře posuzovány z hlediska nacistické ideologie. Mezi ně patřily i různé sexuální delikty. SS-Sturmmann S. ze strážního praporu SS „Böhmen-Mähren“ byl obviněn, že se pokusil svést dva vojiny k „smilstvu proti přírodě“ (widernatürliche Unzucht). Vedle ztráty občanských práv a označení za „nehodného vojenské služby“ mu soud vyměřil i dva roky káznice. Osmi měsíci vězení byl posouzen opakovaný pohlavní styk příslušníka brněnského Gestapa a kriminálního asistenta SS-Unterscharführera W. s Češkou, nad kterou měl provádět služební dozor. Tím se kromě porušení služebních předpisů navíc protivil nařízení říšského vůdce SS, které zakazovalo příslušníkům SS intimní vztahy s neárijskými ženami.⁷⁶

Některé případy, které se objevily před VIII. soudem SS a policie, mohou působit až komicky. Například jeden z příslušníků II. pěšího náhradního praporu SS „Totenkopf“ se nerozpokoval povýšit se do hodnosti důstojnického čekaře a udělil si i několik vyšších vyznamenání. Soud jeho počínání ohodnotil dvěma a půl lety vězení a vyloučením z SS.⁷⁷

Běžné byly i další delikty, jako například vydírání, podvody, uplácení, falšování dokladů atd. Zapojeni do nich byli dokonce i příslušníci policie. Za závažný lze např.

73 Dokumentace k případu SS-Sturmmanna Heinze Baarse viz tamtéž, sign. 109-6/56.

74 Obecně jde pouze o příklady trestních řízení a datace je uváděna jen u rozsudků smrti.

75 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41 (10. 9. 1941).

76 Tamtéž, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41 (30. 10. 1941).

77 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/52, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 4/41 (17. 4. 1941).

VIII. soud SS a policie v Praze

považovat případ kriminálního zaměstnance řídící úřadovny Gestapa v Praze, který za odměnu využil svého služebního postavení k zakrytí dodávky masa na černý trh. Za úplatkářství si vysloužil jeden rok a čtyři měsíce vězení, tresty pro jeho komplice z řad Čechů byly pak nepochybně mnohem vyšší.⁷⁸

Postavení příslušníka represivního aparátu vedlo zejména některé policisty ke snahám o zneužití pravomocí a docházelo k případům vydírání protektorátního obyvatelstva. Právo rabovat si ovšem osoboval pouze stát a poklesky jedinců, byly-li odhaleny, byly nemilosrdně potírány. Vysoký trest, čtyři roky vězení a odebrání občanských práv na dobu tří let, si od soudu odnesl kriminální zaměstnanec N. z řídící úřadovny Gestapa v Praze, který byl shledán vinným „loupežným vyděračstvím“ (räuberische Erpressung).⁷⁹ Dva vrchní strážmistři z hudebního sboru policejního pluku Böhmen si vzali od jednoho protektorátního občana zálohu dvě stě korun, aby od jiného Čecha vymámili hodinky. Za to jim soud vyměřil osm, resp. šest měsíců vězení.⁸⁰

Rozdílná výše trestu byla vyměřována za kázeňské přestupky příslušníků SS a policie, ať už během služby u jednotky nebo mimo ni. Pohybovala se od několika týdnů po několik let podle jejich závažnosti. Menší tresty, zpravidla několik týdnů ostré vazby, byly „esesákům“ udělovány za nevhodné chování v opilosti, rvačky s Čechy, příslušníky Wehrmachtu či policie, automobilové nehody s vážnějšími následky, za drobnější podvody atd.

Přes opakované restriktce ze strany nadřízených se ve Waffen-SS dařilo šikaně. Poddůstojník W. z II. záložního pěšího praporu SS „Totenkopf“ nutil svého podřízeného vypít hrnek mléka, který našel v jeho skříňce. Přitom jej uchopil za vlasy a srazil na kolena. Následně po něm hrnek hodil. Soud jej za to potrestal dvěma měsíci vězení a degradací na nejnižší hodnost.⁸¹ Třemi týdny vazby byl zase potrestán další poddůstojník této jednotky, když nakopl svého podřízeného během výcviku do hýždí.⁸² Nakolik se dařilo soudům SS šikanu potírat, je ovšem otázkou, neboť nařízení proti ní, včetně osobních zásahů samotného Heinricha Himmlera, se objevují opakovaně.

Soud trestal i dopravní přestupky, zejména nehody způsobené nedbalostí nebo rychlou jízdou. Ty byly zpravidla „oceňovány“ několika týdny zostřené vazby. Objevovaly se ale i závažnější případy. Vojín H. ze záložního praporu SS „Deutschland“ si na Svatodušní pondělí bez dovolení vyzvedl z dílen služební automobil a podnikl s ním jízdu načerno. Za tento čin a další podvody, kterých se dopustil při své „sváteční jízdě“, mu soud vyměřil dva a půl roku vězení a vyloučil ho z SS.⁸³ V dalším případě strážmistr ochranné policie sedl v podnapilém stavu za volant a způsobil dopravní

78 Tamtéž, sign. 109-7/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41 (10. 9. 1941).

79 Tamtéž, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41 (30. 9. 1941).

80 Tamtéž.

81 NA, f. ÚRP-ST, sign. 109-7/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41, (10. 9. 1941).

82 Tamtéž, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 8/41 (30. 9. 1941).

83 Tamtéž.

nehodu, při níž byli smrtelně zraněni dva jeho „kamarádi“. Vedle špatného svědomí si odnesl od soudu jeden rok a čtyři měsíce vězení.⁸⁴

Je paradoxní, že se mezi příslušníky policejních složek nacházeli i recidivisté. Např. strážmistr Rackerseder z 204. policejního praporu byl do roku 1941 trestán už devětkrát (!) a poté znovu odsouzen za vylákání menších peněžních částek na svých „kamarádech“, které pak lehkomyšlně prohýřil a nemohl je vrátit.⁸⁵ Tyto jevy lze vysvětlit hromadným zařazováním rezervistů do řad policie, které zejména v případě Orpo probíhalo bez většího prověřování jejich minulosti.⁸⁶

Mezi souzenými před VIII. soudem SS a policie převažovali příslušníci mužstva, resp. poddůstojníci, ale objevily se zde i případy důstojníků. Mezi ně patřil velitel 1. strážní roty SS v Terezíně a úspěšný arizátor SS-Obersturmführer Hans Hempel. Obviněn byl ze zneužívání služebního vozu, neoprávněné výplaty stravného, opilství a dalších deliktů. Za zpronevěru byl 19. května 1942 odsouzen na dva a půl roku vězení, a 13. ledna 1943 za další skutky dokonce na čtyři roky a dva měsíce vězení. Součástí trestu bylo i standardní odejmutí občanských práv, vyloučení z SS a označení za „nehodného vojenské služby“. Hempel byl po potvrzení trestu pravděpodobně odeslán do trestního tábora pro SS a policii v Danzig-Matzkau a je možné, že došlo i na jeho nasazení v některém z trestních útvarů SS na frontě.⁸⁷

Závěr

Z rozboru činnosti pražského VIII. soudu SS a policie v letech druhé světové války vyplývá řada překvapivých skutečností, které boří některé ze zakořeněných mýtů. Četnost a rozsah kriminální činnosti příslušníků SS a policie popírá tezi o elitním charakteru Himmlerovy organizace a naopak poukazuje na problémy spojené s masovým nábořem nových členů, zvláště po roce 1940. Pod soudní pravomoc SS se dostala rovněž řada dalších uniformovaných organizací působících v Protektorátu. Přesto převážnou většinu odsouzených tvořili nadále příslušníci Waffen-SS, následovaní příslušníky pořádkové a protipožární policie. Při perzekuci Čechů hrál soud jeho okrajovou roli, alespoň ve srovnání s dalšími články nacistické justice. Přesto byly jeho existence a působení součástí procesu naprostého popření standardní soudní soustavy, procesního řízení a dalších zvyklostí právního státu a směřovaly k absolutní totalizaci nacistického režimu.

84 Tamtéž.

85 NA, f. ÚŘP-ST, sign. 109-7/55, SS- u. Polizeigericht VIII Prag, Besondere Anordnungen für das Gerichtswesen Nr. 7/41 (10. 9. 1941).

86 Ke změnám ve složení pořádkové policie po vypuknutí druhé světové války viz např. BROWNING, Christopher R.: *Obyčejní muži. 101. policejní záložní prapor a „konečné řešení“ v Polsku*. Argo, Praha 2002.

87 VAJSKEBR, Jan: *Hans Hempel. Případ nepovedené kariéry*, s. 113–133.